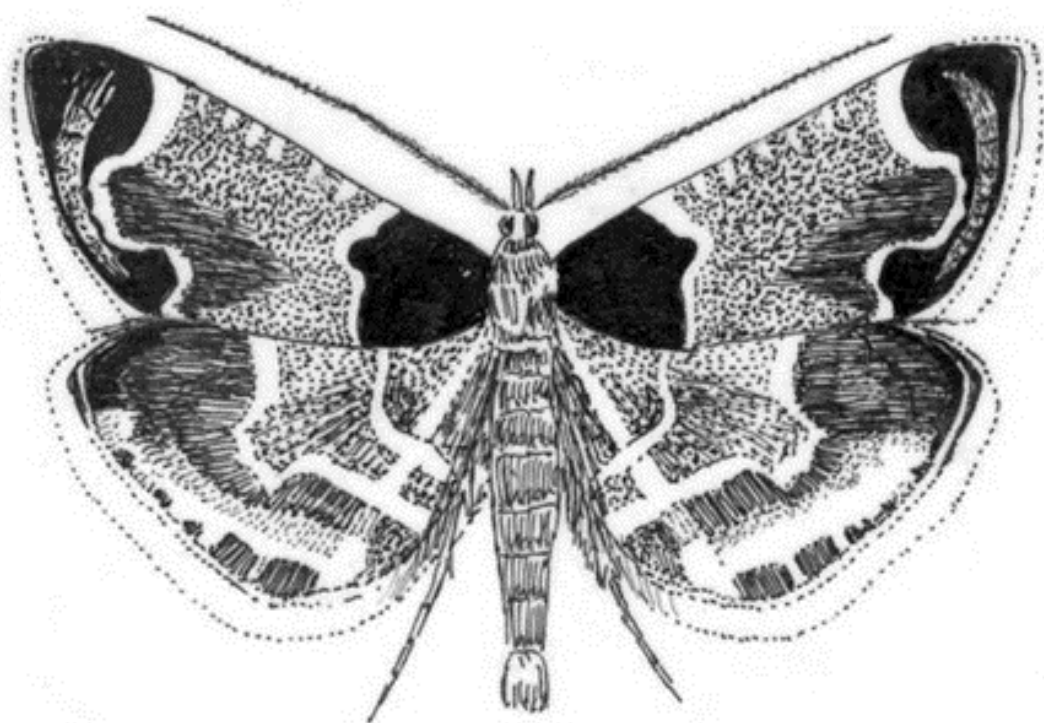

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
83. szám, 2016. szeptember

Tartalom:

Rovarász emlékek — MRT-hírek — Sajtófigyelő
Rövid hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB), Rédei Dávid (RD), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SZD), és Szócs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:

BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,

1118 Budapest, Ménesi út 44.

Telefon: 4826219

drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)

1088 Budapest, Baross utca 13.

www.magyarrovartanitariarsag.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2015)

Elnök:	Vig Károly
I. alelnök:	Merkl Ottó
II. alelnök:	Szócs Gábor
Titkár:	Puskás Gellért
Előadásszervező titkár:	Koczor Sándor
Szerkesztő:	Merkl Ottó
Pénztáros:	Szalóki Dezső
Ellenőr:	Balázs Klára
Jegyző:	György Zoltán

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a **BCE Kertészettudományi Karán, az „E” épület E/2 termében (Budapest XI., Ménesi út 45), délután 4 órakor.**

Illusztráció

Címlapon:

Lisztilonca

Pyralis farinalis (Linnaeus, 1758)

Rajz: Pataki Ervin

Nézem a tévét, ahol idős emberrel készül interjú, és amikor megkérdezik tőle, hogy „ha újra kezdené, mit csinálna másként az életben?”, azt válaszolja angyali mosollyal, hogy mindent ugyanúgy csinálna, mint addig.

Ilyenkor mindig az a rossz érzésem támad, hogy az illető nem mond igazat. Vagy lehet, hogy sosem gondolkodott el ezen?

Mindez arról jutott eszembe, hogy most, amikor 30–40 évvel ezelőtti felvételeket kerestem a számítógépen egy megemlékezés kapcsán, rá kellett jönnöm, hogy nincsenek, vagy legalábbis, nagyon kevés van belőlük...

És mindez azért van, mivel akkor sokkal fontosabbnak tartottam egy rovar, növény megörökítését, mint a környezetemét. Ennek egyik szélsőséges példája, amikor tanszékünk honlapját készítettük, és felvételeket kerestünk az 1970-es, '80-as évekből. És egyet sem találtunk! Miközben több mint 1000 képből álló diagyűjteményünk van szakszerűen elrendezve... Úgy látszik, az senkinek sem jutott eszébe akkor, hogy a munkatársakat vagy a tanszéken folyó munkát megörökítse.

De hát ki gondolta volna, akárcsak 15 évvel ezelőtt is, hogy a digitális technika kiszorítja az analógot, hogy a régi, NDK-s ORWO filmre készült diák ma már használhatatlanok lesznek? Hogy az internetről, ha szükség van valamelyik rovar fényképére az oktatáshoz, egy kattintással hozzá lehet jutni?

Hát ez az egyik dolog, amit másként csinálnék, ha vissza tudnám fordítani az idő kerekét. Változó világunkat, környezetemet, személyeket fényképeznék elsősorban, persze, azért a természetet sem hanyagolnám el...

HA

Rovarász elődeink

Prof. Dr. Kuroli Géza

ny. egyetemi tanár, egykori dékán, intézetigazgató, az Óvári Akadémia XX. századi történetének egyik legkiemelkedőbb vezetője.

Temetése 2016. szeptember 5-én 14 órakor Mosonmagyaróváron, az Óvári temetőben volt.

Emlékét megőrizzük!

Széchenyi István Egyetem

Gyászol az Egyetem, gyászol az Alma Mater és az Óvári Gazdászok családja. Méltósággal viselt betegség után, életének 80. évében elhunyt dr. Kuroli Géza professzor, az Óvári Akadémia XX. századi történetének egyik legkiemelkedőbb vezetője. Az előző héten még a nemzeti ünnepünk alkalmából Mosonmagyaróvár városa által számára odaítélt Pro Urbe Díj átadásai ünnepségén vehettünk részt, majd 2016. augusztus 24-én kaptuk a hírt, hogy Professor Úr többé nincs közöttünk. Életútjának rövid ismertetésével emlékezünk meg a Wittmann-díjjal is kitüntetett egykori óvári gazdásról.

Kuroli Géza a Pápa város melletti Szerecsenben született 1936-ban. Középiskolai tanulmányait Győrben folytatta, majd 1956-ban nyert felvételt a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Akadémiára, ahol kiváló eredménnyel végzett. Évfolyamtársai közül mindvégig kiemelkedett szorgalmával, megbízhatóságával. Társai hallgatói időszakában, és azt követően is példaképüknek tekintették. Az 1956-os forradalomban súlyosan megsérült. Veszélyben volt az élete.

Diplomaszerzése után Lovászpatonán, majd a Pápai Állami Gazdaság központi növényvédelmének irányítójaként dolgozott. Ismereteit bővítve szakmérnöki oklevelet szerzett, ettől számítva központi irányítója lett a növényvédelmi munkáknak. Tanulmányi eredményére tekintettel az Alma Mater 1962-ben visszahívta tanársegédnek.

Végigjárva a ranglétra minden fokát, 1972-ben tanszékvezetői, 1983-ban professzori, 1987-től intézetigazgatói kinevezést kapott.

Dékánként 1985. július 1-től 1993. december 31-ig vezette az intézményt. Működése során az az Alma Mater fejlesztése – beleértve a személyi-tudományos innovációt – minden addigi és azt követő időszakhoz képest a legeredményesebb volt. Vezetői ciklusa alatt épült meg többek között az új kollégium és a Gazdász Hotel, a „B” épület Aulája, megtörtént a Várkapitány épület teljes rekonstrukciója, a Műszaki bázis kiépítése, a Kutatási és Termelésfejlesztési Intézet fejlesztése, illetve a Deák téri épület visszavétele, a Tangazdaság megvásárlása, az Ujhelyi-istálló és tejház felújítása, a Biotechnikai Állomás fejlesztése és a Regionális Továbbképzési Központ kiépítése.

A nyugat felé irányuló szakmai tanulmányutak, hallgatói cseregyakorlatok megszervezése is dékáni tevékenységéhez kötődött. Emellett a tanári kar összetétele tudományos fokozatban soha nem látott csúcst ért el a tudományok doktorainak számát illetően. Második dékáni ciklusában a Kádárrendszer alatt politikailag hátrányt szenvedett oktatók és hallgatók erkölcsi rehabilitációját is igyekezett elvégezni.

A haladást szolgáló tevékenysége mellett kiemelkedő kutatómunkát is végzett a növényvédelem területén, aminek eredményességét 446 tudományos publikáció és az MTA doktora cím elnyerése igazolja.

Kuroli Géza professzor nyolc és fél éves dékáni működése során az Alma Mater újkori történetében kiemelkedőt alkotott. Az intézményért tett kimagasló és eredményes fejlesztő és tudományos munkáját több ízben is elismerték, többek között a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével (1993), Wittmann-díjjal (2014) és Mosonmagyaróvár Város Pro Urbe Díjával (2016).

Emlékét megőrizzük! Nyugodjon békében.

(A Széchenyi István Egyetem mosonmagyaróvári kara által kiküldött levél)

MRT-hírek

2016. szeptember 16. péntek 16 órakor ünnepi előadóülésre került sor a Magyar Természettudományi Múzeum Semsey Andor előadótermében. A Magyar Rovartani Társaság 839. és a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztálya 1033. előadóülésén az előadók Nagy Barnabást 95., Mészáros Zoltánt pedig 80. születésnapja alkalmából köszöntötték.

Az ülés után (melynek előadásai az alábbiakban láthatók), a zsíroskenyérparti előtt, a két egyesület jelenlevő tagjai egy pohár pezsgővel köszöntötték fel az ünnepeltek.

1. *Vig Károly: A Magyar Rovartani Társaság köszönti Mészáros Zoltánt és Nagy Barnabást (5 perc)*
2. *Nagy Péter: Az ünnepeltek köszöntése a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztálya részéről (5 perc)*
3. *Korsós Zoltán: A Magyar Természettudományi Múzeum köszönti az ünnepeltek (5 perc)*
4. *Varga Zoltán: Emlékvázlatok hat évtized távlatából (10 perc)*
5. *Ábrahám Levente: Prof. Dr. Mészáros Zoltán 80 éves (15 perc)*
6. *Szentesi Árpád: A tudományos sokféleség dicsérete – pillanatképek Nagy Barnabás szakmai munkásságából (15 perc)*

Szünet

7. *Szövényi Gergely és Puskás Gellért: Nagy Barnabás, az orthopterológus (15 perc)*
8. *Haltrich Attila: Mészáros Zoltán a Rovartani Tanszéken (20 perc)*

Mészáros Zoltán 80 éves

Érdekes dolog az emlékezés. Ahogy telnek az évek, az ember mind többször döbben rá, hogy „jé, amikor megismertem, annyi időse lehetett, mint most én ...”

Mészáros Zoltán az 1988-as áttelepedésem óta az „örangyalom” volt. Azonnal javasolta a felvétелеmet a Magyar Rovartani Társaságba (MRT), bevezetett a magyar rovarász társadalomba, egyengette karrieremet, sorsomat.

Igen szoros kapcsolat alakult ki köztünk 17 éven keresztül, amíg munkatársak voltunk. Naponta együtt étkeztünk, tárgyaltuk meg a világ dolgait, mesélte színes életének élményeit. Azt, hogy már a nagyapja is rovarász volt (MRT-tag!), hogy milyen kalandos módon sikerült elvégeznie az egyetemet, hogyan kezdett „repülőzni” (vitorlázni), ahol aztán a C típusú vizsgát is letette (az akkor készített több ezer felvétel egy része megtekinthető a www.fortepan.hu -n).

Ugyancsak ekkor hallottam részleteket kubai élményeiből, ahol 1973–1975 között, feleségével Visnyovszky Évával, a Sanidad Vegetal havannai karanténlaboratóriumában dolgoztak.

Ekkor kezdett komolyan foglalkozni a kaktuszokkal, melyek közül tudományra új fajokat írt le. A pozsgásokkal ismét volt alkalma természetes környezetükben találkozni, amikor 1984–1986 között Mexikóban a „magyar-mexikói kukoricaprogramban” vettek részt.

Legtöbbet idézett dolgozata viszont a két amerikai út között született, amikor a Jermy Tibor kezdeményezésére, almásokban és kukoricásokban indított ökoszisztéma-kutatásokban működött közre.

A Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem tanszékvezető, egyetemi docensének 1987-ben nevezték ki. 1992-ben szerezte meg a mezőgazdasági tudomány doktora (DSc) fokozatot, ami után egyetemi tanári kinevezést kapott.

Előadásmódja, humora, közvetlensége annyira magával ragadta hallgatóit, hogy hamarosan megsokszorozódott a Rovartani Tanszékre jelentkező szakirányosok száma. Nem véletlenül adományozták neki a hallgatók 4 alkalommal is a „Magister Optimus” elismerést (1988, 1989, 1991, 1994). Nincs olyan, akár pénzzel is járó állami kitüntetés, amit egy igazi oktató jobban értékelne, aminek jobban örülne!

Látva a nagyfokú érdeklődést, 1989-ben megszervezte az első Rovarásztábort a hallgatóknak, amit 2006-ig minden évben személyesen felügyelt, vezetett, és ami a mai napig működik, immár 16 éve erdélyi helyszíneken.

Számos könyv, könyvrészlet, jegyzet, több mint 180 idegen és magyar nyelvű tudományos cikk szerzője, melyekre ez idáig mintegy 400 hivatkozást kapott. Könyvei közül talán a Vojnits András-sal 1972-ben megjelent „*Lepkék, pillék, pillangók*” a legismertebb, amit még ma is sokan emlegetnek a lepkékkel foglalkozó szakemberek visszaemlékezéseik során.

A MRT-nek egy cikluson át titkára, három cikluson át elnöke volt. Az ő elnöksége idejétől tartjuk a rovarotani üléseket ismét a Gellért-hegy oldalában.

A MRT Frivaldszky emléklakett bronz fokozatát 1973-ban, ezüst fokozatát 1990-ben ítélték meg neki. 1989-ben a KÉE „Kiváló dolgozója” lett, most 2016. augusztus 22-én pedig az Életfa Emléklakett ezüst fokozatát vehette át a Mezőgazdasági Minisztériumban.

Gyakran emlegette barátjának, Halász Ferencnek a mondását, miszerint „*a sokoldalúság jutalma a színes élet, eredménye a biztos középszerűség*”. Biztosan van ebben igazság, de hogy Mészáros Zoltánnak színes is volt az élete és ugyanakkor maradandót is alkotott, ami egy igen eredményes szakmai életúttal párosult, az biztos.

Isten éltesse Zoli, hogy még sokáig lehess a körünkben!

Haltrich Attila (megjelent a Növényvédelem 2016. évi 77. kötetében)

foto: Haltrich Attila

Sajtófigyelő

„Zombikatica” – A katicabogár-gyilkosfűrész - *Dinocampus coccinellae* (Hymenoptera: Braconidae)

A nőtény katica-gyilkosfűrész különböző katicabogárfajok testébe helyezi egyetlen tojását. A kikelő lárva a gazdaállat testfolyadékával táplálkozik 20 napig, majd átfúrva annak testét, a szabadban szövedéket hoz létre, ami- ben bebábozódik. Eddig a pontig a katicabogár mozgott, táplálkozott, mostantól viszont félig lebénulva (paralizálódva) őrködni kezd a kokon felett, mint valami „testőr”.

A kutatók sokáig nem találtak magyarázatot erre a viselkedésre. Tavaly azonban felfedezték, hogy a darázs egy RNS vírust (*Dinocampus coccinellae* paralysis virus – DcPV) hordoz magában, ami nála nem okoz tüneteket. Ha viszont átkerül a katicabogár-gazda szervezetébe, ráveszi azt, hogy miután a kifejlett darázslárva őt elhagyja, és a szövedékben bebábozódik, a katicabogár, mint egy „testőr”, lábai közé véve, még több mint egy hétig (6–9 napig) őrködjön felette, elkergetve vagy csak színével elriasztva a ragadozókat.

Fotó: Bodor János

© J. BODOR

parazitoiddal.

De a youtube-ra is felkerült idén júliusban egy rövidfilm a parazitoidról, ami ide kattintva megtekinthető:

<https://www.youtube.com/watch?v=TwGckvP-gCA>

<http://www.origo.hu/tudomany/20110623-zombi-testorre-alakitja-a-katicat-egy-gyilkosfurkesz.html>

A parazitoid 6–9 nap múlva bújik elő, addig vigyáz rá a gazdaállat. És bár a katicák 75 százaléka nem éli túl a „kalandot”, megfigyelték, hogy kb. a negyedük igen. Ez utóbbiak a parazitoid darázs kifejlődése után ismét táplálkoznak, sőt akár még tojásokat is raknak, igaz, kevesebbet, mint az egészségesek. Ez azért érdekes, mivel a gazdaállatok rendszerint 100 százalékban elpusztulnak a parazitoidok kifejlődése után.

A faj eddig is szerepelt a Papp Jenő által publikált hazai faunalistákon, de mintha most többen is felfigyeltek volna rá. Mezőfi László egy újfahértói almásban begyűjtött harlekinkatica mellől nevelt ki egy példányt, Bodor János pedig még aznap szintén talált egy katicát

HA

Rövid Hírek

Elefántok, lepkék és bogarak (vasárnap). Állunk a kiállított rovardobozaink mögött, és várjuk a Nagyerdeműt. A Fővárosi Állat- és Növénykert “Állatszeretet” rendezvényén Társaságunk a Magyar Természettudományi Múzeummal közösen vett részt (október 7–9.). Idén is a Szavanna házban kaptunk helyet.

Szóval, ebből az alkalomból állunk a bemutató harmadik napján, azaz vasárnap Bodonyi Nórával, Paulovkin Andrással és Ilniczky Sándorral a dobozok mögött. Kellemes elefántszag lengi be az épületet. Itt van ugyanis az indiai elefántok belső kifutója, pontosabban az ebédlője. Amíg az elefántok a kinti kifutóban álldogálnak, addig gondozójuk itt “tálalja fel” az ebédjüket: több köteg szénát, lombos faágakat, no meg csemegének egy kis sárgarépát.

A kiállított rovardobozok a Múzeum, valamint Asztalos Károly és Végh László gyűjteményének anyagából mutatnak be szép, színes és mindegyiknél hatalmas méretű trópusi lepkéket (köztük az elmaradhatatlan *Morpho* néhány fajának azúrkekben pompázó példányát), valamint impozáns méretű, szintén trópusi herculesbogarakat és góliátbogarakat. Külön dobozban kaptak helyet a világ minden tájáról származó szarvasbogarak.

Egy kis dobozban pedig olyan rovarfajok voltak láthatók, amelyek nem a méretük miatt érdekesek, hanem azért, mert az elmúlt években vándoroltak be hazánkba. A kitűnő összeállítás Grabant Aranka munkáját dicséri. A szervezésért pedig György Zoltánt illeti köszönet.

Szóval, azon az ominózus vasárnap reggelen elrendezzük a rovardobozainkat, és várjuk a Nagyerdeműt. Eleinte kicsit “akadozva” érkeznek csak a látogatók (talán a Hősök teréről rajtoló maratoni futóverseny is közrejátszik ebben), de aztán egyre többen jönnek. *Mit is mondjunk nekik? Hogyan tehetjük népszerűvé a rovarant, hogyan szeretessük meg velük a rovarokat?* – merül fel bennem a kérdés. Átfut az agyamon, hogy mennyi mindenről lehetne beszélni. Például a rovarok fejlődéséről, a pazar lepkeszárnyak irizáló kék színének fénytani vonatkozásairól, a rovarok fajgazdagságról, a virágok beporzásában betöltött szerepéről, a természetvédelem fontosságáról, a klímaváltozás hatásairól. Belém nyilall az is, hogy annak ellenére, hogy évtizedek óta foglalkozom rovaranttal, mégis milyen keveset tudok valójában mindezekről.

Közben beengedték az elefántokat, hogy elfogyaszthassák a gondosan előkészített ebédjüket. Odasereglenek a látogatók. Érdeklődve nézik, hogy milyen ügyesen szerzi meg ormányával a kislefánt az egyik oszlop lyukaiba tűzdelt sárgarépát. Háttérben az elefántok, előttük pedig, nekünk háttal a nézősereg. Mi meg csendesen állunk a dobozok mögött. Aztán indulnának a látogatók tovább, de többen körülnéznek, és felfedezik a rovarokat. Jönnek, nézegetnek, kérdegetnek. Nem vitás, felkeltettük az érdeklődésüket. A szülők, nagyszülők társaságában pedig sok a kisgyermek. Legtöbbjük kicsit tévovázva közelít, de aztán, egy-két bátorító szó után, lelkesen veszik szemügyre a lepkéket, bogarakat. A kis fekete szembogaraik a dobozaink “lakóira” szegeződnek. Nem kell itt sokat beszélni, megtörtént a csoda! Mintha egy csodatevő tündér érintette volna meg őket, szívják magukba az élményt. Kis lelkükben talán éppen most ébred fel a rovarok és a természet szeretete.

Szőcs Gábor, Budapest

Fotó: György Zoltán

Állatszeretet Fesztivál (szombat). Mikor billentyűzetet ragadtam, már olvastam tagtársam beszámolóját, így utólag fűzöm hozzá az előző nap élményeit.

Szombaton óriási tömeg volt, csak rövid lélegzétvételnymi szünetekkel a látogatók rohamában. Fél óra késéssel érkeztem, alig tudtam utat törni magamnak az asztalunkhoz. Mecsnóber Melinda, Oltványi Klári, Jókuthy Emese, Puskás Gellért, Sasvári Zoltán és felesége már ott volt, később Székely Kálmán is segített szakszerűen mesélni a bogarokról.

A már említett rovardobozokon kívül igyekeztünk felhívni a figyelmet a hazai tücsökfajokat bemutató összeállításra is, mely kevésbé volt ugyan feltűnő, mint a trópusi rovarok, de a látogatók boldogan ismertek rá a kertjükben vagy rokonaiknál már látott állatokra, az év rovarára, a mezei tücsökre. A gyűjtemény nézegetése közben más ciripelő fajokra vonatkozóan is felmerültek kérdések.

A gyerekek körében nagy sikere volt Mecsnóber Melinda különböző terméseket, egyéb természetben gyűjthető kincseket tartalmazó varázsdobozának, melyben tapintással kellett felismerni, mi akadt éppen a kezükbe. Megcsodálhattak madárfészkeket, különböző tollakat, darázs-fészket, melynek néhai lakóit is kézbe vehették az érdeklődők.

Sajnos a Bogárháton érkezett rovarmakettek, élő csótányok és botoskák az asztal túlsó végén voltak, így a nagy roham miatt nem tudtam eléggé megcsodálni. De a látogatók természetesen élvezhették, ott is nagy volt a nyüzsgés.

Szokás szerint bele lehetett nézni egy sztereomikroszkópba, idén egy tölgy-makk-ormányost lehetett megtekinteni. Melinda dobozában egy lyukas makk is rejtőzött. Ezt átköltöztettük a bogár mellé, így könnyebb volt az állat életciklusáról mesélni. Némelyek olyan heves érdeklődéssel ragadták magukhoz az okulárokat, hogy erővel kellett az asztalon tartanunk a mikroszkópot.

Remélem, a látogatók legalább olyan jól érezték magukat, mint én, az estére menetrendszerűen rám törő elefántallergia ellenére.

Bodonyi Nóra, Gödöllő

A közelmúltban vásároltam meg Szeőke Kálmán könyvét (*Károkozó rovarok a mezőgazdaságban*). Az első benyomásom a szöveg tanulmányozását megelőzően a következő. A képek túlnyomó többségén a károsító és fejlődési alakjai az alkalmazott méretben, és vágással aligha azonosíthatók a célközönség, a gyakorlati szakemberek számára. A felvételek minősége és a nyomtatás színvonala sem felel meg az elvárt követelményeknek. Kivételt képeznek az internetről származó képek. Ezek a nyomtatás fogyatékosága ellenére jól felismerhetők a károsítók.

A képek aláírásában viszont az (AN) jelölés szerepel, vagyis: Anonim, a szerző ismeretlen. Pedig ezek közül például két zsizsikképet a Bruchiteam honlapjáról vettek át. A Bruchiteam oldalán a magyarországi zsizsikféléket bemutató fotógyűjtemény (<http://bruchiteam.nhmus.hu/zsizsik.html>) ezzel a kéréssel kezdődik: "Az oldalon megjelenő összes kép a Magyar Természettudományi Múzeum tulajdona. Bárhol felhasználni csak az intézmény engedélyével szabad. Kérek mindenkit, ezt szigorúan tartsuk be!"

Természetesen a többi internetről származó képnek is van szerzője, tulajdonosa. Ennek felderítése néha időigényes, de ez nem ment fel senkit azon kötelezettség alól, hogy megkeresse a kép forrását vagy annak szerzőjét.

Sajnos, általános gyakorlattá kezd válni a hálózatra feltöltött képek gátlástalan felhasználása. Pedig a törvények ezt is részletesen szabályozzák. A képek számítógépeinkre, saját felhasználásra bármikor szabadon letölthetők. Ezek sokszor nyomtatásra alkalmatlan kiterjesztésűek, ebben az esetben a védetségük technikailag megoldott. De sokszor további felhasználásra alkalmas méretben is hozzáférhetők, tehát nyomtatásra, sokszorosításra is alkalmasak. Akkor viszont az ilyen természetű felhasználásukra **a képek szerzőitől, tulajdonosaitól írásos engedélyt kell kérni** minden esetben. A szerzői jogokat törvény szabályozza, ebből gyűjtöttem ki a képfelhasználást is érintő részeket.

Bodor János, Budapest

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

- 1. § (1)** Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.
- h)* a rajzolás, ... vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve,
- i)* a fotóművészeti alkotás,

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

- 4. § (1)** A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).

9. § (1) A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok - a személyhez fűződő és a vagyoni jogok - összessége.

- 10. § (1)** A szerző határoz arról, hogy műve nyilvánosságra hozható-e.

12. § (1) A szerzőt megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen - a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően - szerzőként feltüntessék.

16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

(5) A törvényben meghatározott esetekben a szerzőt a mű felhasználásáért megfelelő díjazás illeti meg anélkül, hogy a felhasználás engedélyezésére kizárólagos joga volna. A törvény kizárhatja az ilyen díjazásról való lemondás jogát; a szerző ilyen rendelkezés hiányában is csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le a díjazásról.

(6) Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.

17. § A mű felhasználásának minősül különösen:

- a) a többszörözés (18-19. §),
- b) a terjesztés (23. §),
- c) a nyilvános előadás (24-25. §),
- d) a nyilvánosságához közvetítés sugárzással vagy másként (26-27. §),
- e) a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánosságához történő továbbközvetítése (28. §),
- f) az átdolgozás (29. §),
- g) a kiállítás (69. §).

18. § (1) A szerző kizárólagos joga, hogy a művét többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Többszörözés:

- a) a mű anyagi hordozón való – közvetlen vagy közvetett – rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen, valamint
- b) egy vagy több másolat készítése a rögzítésről.

(2) A mű többszörözésének minősül különösen a nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, a hang- vagy képfelvétel előállítása, a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánosságához történő közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítása. Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.

23. § (1) A szerző kizárólagos joga, hogy a művét terjessze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Terjesztésnek minősül a mű eredeti példányának vagy többszörözött példányainak a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele forgalomba hozatallal vagy forgalomba hozatalra való felkínálással.

Munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott mű

30. § (1) Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.

(3) A szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza.

(5) Ha a mű elkészítése a szerzőnek munkaviszonyból folyó kötelessége, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül.

31. § (1) A szerzői jogok a szerző életében és halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben.